

Giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức cơ quan hành chính ở thành phố Hà Nội hiện nay : \ Luận văn ThS. Luật: \ Phạm Kim Dung ; Nghd. : GS.TS. Hoàng Thị Kim Quế

	Trang
<i>Trang phụ bìa</i>	
<i>Lời cam đoan</i>	
<i>Mục lục</i>	
<i>Danh mục các bảng</i>	
MỞ ĐẦU	1
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ GIÁO DỤC PHÁP LUẬT CHO CÁN BỘ, CÔNG CHỨC HÀNH CHÍNH	6
1.1. Khái quát về giáo dục pháp luật	6
1.1.1. Khái niệm giáo dục pháp luật và giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính	6
1.1.2. Mục đích của giáo dục pháp luật	10
1.1.3. Nội dung và hình thức của giáo dục pháp luật	12
1.1.4. Chủ thể, khách thể, đối tượng giáo dục pháp luật	16
1.1.5. Mối quan hệ giữa giáo dục pháp luật với giáo dục chính trị tư tưởng, giáo dục đạo đức và các dạng giáo dục khác	18
1.2. Giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính	21
1.2.1. Khái niệm cán bộ, công chức hành chính	21
1.2.2. Đặc điểm, nội dung, hình thức, phương pháp giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính	25
1.2.3. Sự cần thiết của giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính	36
1.3. Các nhân tố tác động đến hoạt động giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính	41
1.3.1. Chính sách và pháp luật của Đảng và Nhà nước	41
1.3.2. Nhận thức về tầm quan trọng của giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức	43
1.3.4. Mức độ hoàn thiện của hệ thống pháp luật	45
1.3.5. Điều kiện làm việc của cán bộ, công chức	45
1.3.6. Trình độ dân trí	46
1.3.7. Chương trình đào tạo, bồi dưỡng kiến thức pháp luật	46
1.4. Tiêu chí đánh giá chất lượng giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính	47
1.4.1. Chất lượng đội ngũ làm công tác giáo dục pháp luật	47

1.4.2. Chất lượng nội dung, chương trình đào tạo, bồi dưỡng pháp luật	47
1.4.3. Chất lượng công việc của cán bộ, công chức trong quá trình áp dụng pháp luật	48
Chương 2: THỰC TRẠNG GIÁO DỤC PHÁP LUẬT CHO CÁN BỘ, CÔNG CHỨC HÀNH CHÍNH TRONG CÁC CƠ QUAN HÀNH CHÍNH Ở THÀNH PHỐ HÀ NỘI HIỆN NAY	49
2.1. Khái quát về giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức ở thành phố Hà Nội	49
2.1.1. Thực trạng về công tác giáo dục pháp luật ở thành phố Hà Nội trong thời gian qua	49
2.1.2. Những kết quả của công tác giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính ở thành phố Hà Nội	56
2.2. Những ưu điểm và các mặt hạn chế trong công tác giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính ở thành phố Hà Nội trong thời gian qua	70
2.2.1. Những ưu điểm	70
2.2.2. Những hạn chế trong công tác giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính	71
2.2.3. Nguyên nhân của những hạn chế trong công tác giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính ở thành phố Hà Nội	73
Chương 3: PHƯƠNG HƯỚNG VÀ GIẢI PHÁP TĂNG CƯỜNG GIÁO DỤC PHÁP LUẬT CHO CÁN BỘ, CÔNG CHỨC HÀNH CHÍNH Ở THÀNH PHỐ HÀ NỘI	75
3.1. Quan điểm của Đảng và Nhà nước về tăng cường giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính	75
3.2. Tính tất yếu khách quan của việc nâng cao hiệu quả công tác giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính trên địa bàn thành phố Hà Nội	77
3.2.1. Bối cảnh kinh tế - xã hội của Hà Nội trong điều kiện hiện nay và yêu cầu giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính	77
3.2.2. Thực tiễn công tác giáo dục pháp luật còn nhiều bất cập	80
3.3. Các giải pháp đổi mới, nâng cao hiệu quả giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính thành phố Hà Nội	80
3.3.1. Đổi mới nội dung giáo dục pháp luật theo hướng phân rõ đối tượng giáo dục pháp luật	80
3.3.2. Giáo dục pháp luật hướng đến nâng cao kỹ năng phục vụ của cán bộ, công chức hành chính	82
3.3.3. Kết hợp với giáo dục pháp luật với giáo dục, bồi dưỡng về phẩm chất chính trị, đạo đức, lối sống	83
3.3.4. Hoàn thiện hệ thống pháp luật và quy định trách nhiệm cán bộ, công chức phải thường xuyên cập nhật pháp luật	86
3.3.5. Quan tâm đến đời sống cán bộ, công chức hành chính	94
3.3.6. Công tác giáo dục pháp luật cần xuất phát đặc thù của cán bộ, công chức Hà Nội với các khu vực khác	95
3.3.7. Xây dựng hệ thống thông tin pháp luật, tạo điều kiện để cán bộ, công chức tiếp cận với pháp luật một cách kịp thời, chính xác	96

3.3.8.	Nâng cao hiệu quả hình thức giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức thông qua các phương tiện thông tin đại chúng và phối hợp chặt chẽ giữa các cơ quan tham gia giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức	99
3.3.9.	Đảm bảo sự lãnh đạo, chỉ đạo thống nhất công tác giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính	104
3.3.10.	Tăng cường công tác kiểm tra, giám sát và xử lý nghiêm những vi phạm kỷ luật, pháp luật	108
3.3.11.	Bảo đảm kinh phí trong công tác phổ biến pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính trên địa bàn	109
	KẾT LUẬN	112
	DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	114

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Ở thành phố Hà Nội, những năm gần đây, công tác đào tạo, bồi dưỡng, nâng cao trình độ chuyên môn của cán bộ, công chức nói chung, đào tạo, bồi dưỡng, giáo dục pháp luật nói riêng đã được cấp ủy Đảng và chính quyền địa phương quan tâm hơn. Việc mở các lớp đào tạo cán bộ, công chức tại Thành phố và tham gia thi tuyển, cử tuyển cán bộ, công chức đi học ở các cơ sở đào tạo chuyên ngành về nhà nước và pháp luật ngày càng nhiều hơn. Tuy vậy, việc đào tạo, bồi dưỡng, giáo dục ý thức pháp luật để đáp ứng yêu cầu của công tác quản lý nhà nước và quản lý xã hội cho đội ngũ cán bộ, công chức hiện nay đang còn là vấn đề bức xúc. Làm thế nào để tất cả cán bộ, công chức trong các cơ quan hành chính sự nghiệp của thành phố Hà Nội khi đã tham gia quản lý nhà nước, quản lý xã hội phải nắm bắt, am hiểu pháp luật một cách chặt chẽ, áp dụng pháp luật một cách đúng đắn, trước hết là trong lĩnh vực mình quản lý, là một vấn đề hết sức quan trọng.

Qua hai năm học tập, nghiên cứu tại Khoa Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội, kết hợp giữa lý luận đã học và thực tiễn, tôi lựa chọn đề tài: **"Giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức cơ quan hành chính ở thành phố Hà Nội hiện nay"** làm đề tài luận văn tốt nghiệp. Tôi hy vọng sẽ góp phần nhỏ bé vào công tác giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức ở thành phố Hà Nội.

2. Tình hình nghiên cứu

Giáo dục pháp luật là một vấn đề mang tính cấp thiết ở nước ta trong giai đoạn hiện nay. Đây là vấn đề đã và đang được các nhà khoa học pháp lý quan tâm. Nhiều công trình nghiên cứu về lĩnh vực này đã được công bố, như: *"Nâng cao ý thức pháp luật của đội ngũ cán bộ quản lý hành chính nhà nước hiện nay"*, Luận án tiến sĩ của Lê Đình Khiên, 1993; *"Xây dựng ý thức và lối sống theo pháp luật"*, Đào Trí Úc chủ biên, Hà Nội, 1995; *"Một số vấn đề lý luận và thực tiễn về giáo dục pháp luật trong công cuộc đổi mới"*, của Viện Nghiên cứu Khoa học pháp lý, Bộ Tư pháp, Hà Nội, 1995; *"Giáo dục pháp luật qua hoạt động tư pháp - hình thức đặc thù của giáo dục pháp luật"*, Luận án phó tiến sĩ của Dương Thanh Mai, 1996; *"Công tác tuyên truyền giáo dục pháp luật ở nước ta -*

Thực trạng và giải pháp", Luận văn thạc sĩ của Hồ Quốc Dũng, 1997; *"Một số vấn đề về giáo dục pháp luật trong giai đoạn hiện nay"*, của Vụ Phổ biến giáo dục pháp luật, Bộ Tư pháp, Nxb Thanh niên, 1997; Đề tài *"Cơ sở khoa học của việc xây dựng ý thức và lối sống theo luật pháp"* trong chương trình khoa học công nghệ cấp Nhà nước KX-07; tác giả Đào Duy Tấn trong luận án tiến sĩ triết học *"Những đặc điểm của quá trình hình thành ý thức pháp luật ở Việt Nam hiện nay"*, Hà Nội, 2000. Một số bài viết trên các tạp chí, như: *"Làm thế nào để xây dựng ý thức pháp luật và lối sống theo pháp luật"*, tác giả Đào Trí Úc, Tạp chí Nhà nước và pháp luật, số 4/1993; ... Các giáo trình: Lý luận chung về nhà nước và pháp luật, Luật hành chính của các cơ sở đào tạo luật học, hành chính cũng có một số chương đề cập đến vấn đề ý thức pháp luật.

Các công trình nói trên đã nêu ra nhiều vấn đề rất cơ bản cả về lý luận và thực tiễn trong hoạt động giáo dục pháp luật trên nhiều góc độ. Tuy nhiên, có thể nói rằng, cho đến nay chưa có công trình nào nghiên cứu một cách đầy đủ và có hệ thống về giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức nói chung và thành phố Hà Nội nói riêng. Vì vậy, đây là đề tài đầu tiên nghiên cứu có hệ thống vấn đề này trên địa bàn thành phố Hà Nội. Trong quá trình nghiên cứu, luận văn kế thừa có chọn lọc kết quả nghiên cứu của các công trình, tài liệu khoa học trên và các tài liệu khác có liên quan. Luận văn sẽ tập trung nghiên cứu một cách hệ thống việc giáo dục ý thức pháp luật nói chung và trong đội ngũ cán bộ, công chức ở cơ quan hành chính sự nghiệp của thành phố Hà Nội trong giai đoạn hiện nay.

3. Mục đích nghiên cứu và nhiệm vụ của luận văn

3.1. Mục đích

Đánh giá đúng thực trạng và xác định được phương hướng, giải pháp nhằm bổ sung, hoàn thiện việc giáo dục ý thức pháp luật cho cán bộ, công chức trong cơ quan hành chính sự nghiệp của thành phố Hà Nội hiện nay.

3.2. Nhiệm vụ

Để thực hiện được mục đích trên, luận văn đặt ra các nhiệm vụ:

- Hệ thống hóa lý luận chung về giáo dục pháp luật;
- Đánh giá thực trạng của công tác giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức ở thành phố Hà Nội;

- Từ thực trạng đó, đề xuất các phương hướng, giải pháp nhằm tăng cường hiệu quả công tác giáo dục pháp luật cho đội ngũ cán bộ, công chức trong cơ quan hành chính ở thành phố Hà Nội hiện nay.

4. Phạm vi nghiên cứu

Trên địa bàn thành phố Hà Nội, ngoài cán bộ, công chức trong hệ thống chính trị ở địa phương còn có các cơ quan trung ương đóng trên địa bàn. Luận văn chỉ tập trung chủ yếu nghiên cứu thực trạng và giải pháp nhằm tăng cường giáo dục ý thức pháp luật cho đội ngũ cán bộ, công chức trong cơ quan hành chính của thành phố Hà Nội.

5. Phương pháp nghiên cứu

Luận văn được thực hiện trên cơ sở phương pháp luận của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh (vận dụng tổng hợp các phương pháp duy vật biện chứng, duy vật lịch sử...). Trong quá trình nghiên cứu luận văn đã sử dụng những phương pháp nghiên cứu cụ thể: Phân tích, tổng hợp, tổng kết thực tiễn, tiếp cận hệ thống...

6. Ý nghĩa của luận văn

Kết quả nghiên cứu của luận văn là làm sáng tỏ những vấn đề lý luận về giáo dục pháp luật cho cán bộ công chức cơ quan hành chính; đánh giá về thực trạng, tìm ra nguyên nhân và đề xuất những giải pháp cơ bản trong công tác xây dựng ý thức pháp luật. Kết quả nghiên cứu có thể làm tài liệu tham khảo cho học tập, giảng dạy về nhà nước và pháp luật tại các cơ sở đào tạo.

7. Kết cấu của luận văn

Ngoài phần mở đầu, kết luận và danh mục tài liệu tham khảo, nội dung của luận văn gồm 3 chương:

Chương 1: Cơ sở lý luận về giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính.

Chương 2: Thực trạng giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức trong các cơ quan hành chính ở thành phố Hà Nội hiện nay.

Chương 3: Phương hướng và giải pháp tăng cường giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính ở thành phố Hà Nội.

Chương 1

CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ GIÁO DỤC PHÁP LUẬT CHO CÁN BỘ, CÔNG CHỨC HÀNH CHÍNH

1.1. Khái quát về giáo dục pháp luật

1.1.1. Khái niệm giáo dục pháp luật và giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính

Khái niệm giáo dục pháp luật được tiếp cận từ nhiều góc độ rộng, hẹp khác nhau tùy theo cơ sở xuất phát để nghiên cứu và vận dụng vào quá trình giáo dục pháp luật cụ thể.

Thứ nhất, giáo dục pháp luật được coi là một bộ phận - một hệ thống con của hệ thống giáo dục nói chung. Giáo dục pháp luật được khẳng định là một bộ phận, một hoạt động có tính độc lập tương đối và có mối quan hệ tương hỗ với các hệ thống con như kinh tế, chính trị, văn hóa, đạo đức... tạo nên một hệ thống các mối quan hệ xã hội tác động đến các cá nhân, làm hình thành nên bản chất người - xã hội - lịch sử. Quan niệm này về giáo dục pháp luật xuất phát từ nghĩa rộng nhất của thuật ngữ giáo dục, đồng nhất nó với quá trình xã hội hóa cá nhân. Quan niệm giáo dục pháp luật theo nghĩa rộng này có hai ý nghĩa quan trọng sau đây: *Một là*, thấy được quá trình xã hội hóa cá nhân nói chung và giáo dục pháp luật nói riêng chịu sự tác động, chi phối của nhiều yếu tố xã hội. *Hai là*, không đồng nhất, không coi giáo dục pháp luật đã có trong giáo dục chính trị, giáo dục đạo đức, do đó đã hạ thấp vai trò của giáo dục pháp luật.

Thứ hai, giáo dục pháp luật theo nghĩa hẹp là quá trình tác động (hoạt động) có mục đích, có tổ chức, có kế hoạch của nhà giáo dục (chủ thể giáo dục pháp luật) để chuyển tải, truyền đạt những nội dung (thông tin, tri thức về các bộ luật, đạo luật...), thông qua các phương pháp giáo dục khoa học và hình thức giáo dục phù hợp tới đối tượng tiếp nhận giáo dục (khách thể giáo dục pháp luật) nhằm đạt được những mục tiêu, hiệu quả giáo dục nhất định.

Theo nghĩa hẹp nói trên, có thể định nghĩa: *Giáo dục pháp luật là quá trình tác động có mục đích, có tổ chức, có kế hoạch, theo nội dung và thông qua những phương pháp, hình thức nhất định từ phía chủ thể giáo dục đến khách thể giáo dục nhằm làm hình thành và phát triển ở họ hệ thống tri thức pháp luật, trình độ hiểu biết (nhận thức) về pháp luật, tình cảm, thói quen và hành vi xử sự theo các chuẩn mực pháp luật.*

Nội dung định nghĩa giáo dục pháp luật nêu trên đề cập đến những khía cạnh sau:

- Hoạt động giáo dục pháp luật là hoạt động có mục đích (chỉ bao hàm những tác động mang tính chất tự giác) của chủ thể giáo dục pháp luật lên đối tượng (cá nhân, tổ chức) cần và được giáo dục pháp luật với các nội dung, nhiệm vụ cụ thể khác nhau.

- Quá trình giáo dục pháp luật luôn luôn là hoạt động có tổ chức, có kế hoạch, tuân theo nội dung và chương trình nhất định, dựa trên các phương pháp giáo dục khoa học, hiện đại và các hình thức giáo dục phù hợp nhằm hiện thực hóa tối ưu mục đích giáo dục pháp luật đã định.

- Suy cho cùng, quá trình giáo dục pháp luật phải đạt được hiệu quả đặt ra. Hiệu quả của hoạt động giáo dục pháp luật phải được nhìn nhận, đánh giá qua những mục tiêu đạt được từ quá trình này.

Xuất phát từ định nghĩa giáo dục pháp luật và vai trò của giáo dục pháp luật có thể khẳng định, giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính là *hoạt động có định hướng, có tổ chức, thông qua các phương pháp đặc thù và bằng nhiều hình thức khác nhau, hướng tới cung cấp, trang bị cho cán bộ, công chức hành chính những tri thức, hiểu biết về các vấn đề pháp luật nói chung, về các vấn đề pháp luật cụ thể liên quan đến hoạt động công vụ nói riêng, nhằm làm hình thành ở họ tri thức pháp luật, tình cảm pháp luật và hành vi phù hợp với những yêu cầu, đòi hỏi của hệ thống pháp luật hiện hành.*

1.1.2. Mục đích của giáo dục pháp luật

Giáo dục pháp luật bao gồm các mục đích cơ bản sau đây:

- Hình thành, làm sâu sắc và từng bước mở rộng hệ thống tri thức pháp luật của công dân (mục đích nhận thức). Đây là mục đích đầu tiên của giáo dục pháp luật. Điều này xuất phát từ mối quan hệ giữa nhận thức với thái độ và hành vi của chủ thể. Chính sự am hiểu pháp luật, sự nhận thức đúng đắn về giá trị xã hội và vai trò điều chỉnh của pháp luật sẽ là điều kiện cần thiết để hình thành tình cảm và lòng tin vào pháp luật ở mỗi công dân. Hơn nữa, tri thức pháp luật còn giúp cho con người tổ chức một cách có ý thức hoạt động của mình và tự đánh giá kiểm tra, đối chiếu hành vi với các chuẩn mực pháp luật. Mục đích này đặc biệt quan trọng trong điều kiện như nước ta hiện nay, khi mà hiểu biết pháp luật

của công dân còn thấp, còn chịu ảnh hưởng tư tưởng và nếp sống của người sản xuất nhỏ, nhận thức về quyền và nghĩa vụ của công dân chưa đầy đủ.

- Hình thành tình cảm và lòng tin đối với pháp luật (mục đích cảm xúc hay thái độ). Mục đích này rất quan trọng, vì nếu có tri thức pháp luật mà không có tình cảm tôn trọng và lòng tin vào pháp luật cũng như các cơ quan bảo vệ pháp luật thì con người rất dễ hành động chệch khỏi các chuẩn mực pháp luật vì lợi ích riêng tư.

- Hình thành động cơ, hành vi và thói quen xử sự theo pháp luật (mục đích hành vi). Động cơ và hành vi hợp pháp là kết quả cuối cùng của cả quá trình nhận thức pháp luật, đấu tranh nội tâm dưới tác động của những yếu tố tâm lý, tình cảm, lòng tin... Thói quen xử sự hợp pháp được hiểu là thói quen tuân thủ các quy phạm hướng dẫn của pháp luật, thói quen thực hiện đúng đắn, tận tâm các quyền và nghĩa vụ pháp lý, thói quen sử dụng và áp dụng các tri thức pháp luật và các quy phạm pháp luật cụ thể để bảo vệ các quyền và nghĩa vụ hợp pháp của mình, của người khác, của Nhà nước và của xã hội.

Việc phân chia các mục đích giáo dục pháp luật trên đây chỉ mang tính tương đối, giữa chúng có mối quan hệ đan xem qua lại trong mối liên hệ hữu cơ thống nhất. Do đó, khi tiến hành giáo dục pháp luật đều phải hướng hoạt động vào cả ba mục đích của giáo dục pháp luật.

1.1.3. Nội dung và hình thức của giáo dục pháp luật

1.1.3.1. Nội dung của giáo dục pháp luật

Nội dung giáo dục pháp luật là một thành tố quan trọng của quá trình giáo dục pháp luật, nó được xác định trên cơ sở mục đích, nhiệm vụ và đồng thời xuất phát từ nhu cầu, đặc điểm của đối tượng giáo dục pháp luật. Xác định đúng nội dung của giáo dục pháp luật sẽ bảo đảm cho giáo dục pháp luật có chất lượng, đạt được các mục đích của giáo dục pháp luật, tạo ra sự chuyển biến tích cực về nhận thức, thái độ và hành vi của các đối tượng được giáo dục.

Phạm vi của nội dung giáo dục pháp luật theo quan điểm chung hiện nay bao gồm:

- Các thông tin về pháp luật gồm cả kiến thức cơ bản và văn bản pháp luật thực định;

- Các thông tin về việc thực hiện pháp luật, về tình hình vi phạm pháp luật và tội phạm, về việc điều tra xử lý các vi phạm pháp luật;

- Các thông tin về kết quả nghiên cứu, điều tra xã hội học về thực hiện áp dụng pháp luật đối với đời sống kinh tế xã hội, đối với từng đối tượng, các tầng lớp dân cư. Đồng thời phản ánh những nhu cầu, nguyện vọng, ý kiến, đề xuất của nhân dân, của các chuyên gia pháp luật trong việc xây dựng và hoàn thiện pháp luật;

- Các thông tin hướng dẫn hành vi pháp luật cụ thể của công dân (như các quyền, các nghĩa vụ pháp luật, các quy trình thủ tục để bảo vệ các quyền hợp pháp).

1.1.3.2. Hình thức giáo dục pháp luật

Qua thực tiễn cũng như qua nghiên cứu lý luận về nguyên tắc, nội dung, chủ thể, đối tượng giáo dục pháp luật, hình thức giáo dục pháp luật được chia làm hai loại:

- Các hình thức giáo dục pháp luật mang tính phổ biến, truyền thống của giáo dục chính trị tư tưởng như: Phổ biến, nói chuyện pháp luật tại các cơ quan nhà nước, các tổ chức quần chúng, các địa bàn dân cư; các hội nghị, hội thảo pháp luật; các câu lạc bộ pháp luật; các đội thông tin cổ động pháp luật; các cuộc thi tìm hiểu pháp luật; tuyên truyền qua báo chí và các phương tiện thông tin đại chúng khác; các hình thức văn học nghệ thuật; dạy và học pháp luật trong các nhà trường;

- Các hình thức giáo dục pháp luật đặc thù như: Các hoạt động định hướng giáo dục pháp luật trong các hoạt động lập pháp, hành pháp và tư pháp của các cơ quan nhà nước (Quốc hội, Chính phủ, Tòa án và Viện kiểm sát); giáo dục pháp luật qua các hoạt động của các tổ chức xã hội, tổ chức nghề nghiệp, tổ chức quần chúng (tổ hòa giải, tư vấn pháp lý...).

1.1.4. Chủ thể, khách thể, đối tượng giáo dục pháp luật

1.1.4.1. Chủ thể giáo dục pháp luật

Trong quan niệm của giáo dục học thì chủ thể giáo dục là thầy cô giáo và tất cả những người làm công tác giáo dục khác. Trong giai đoạn đổi mới giáo dục hiện nay người học được coi là chủ thể của quá trình giáo dục. Tuy nhiên, xét từ góc độ chủ thể truyền giảng kiến thức thì giáo viên và các chủ thể khác đóng vai trò chủ thể giáo dục. Từ cách tiếp cận này có thể hiểu: *Chủ thể giáo dục pháp luật là tất cả những người mà theo chức năng, nhiệm vụ hay trách nhiệm xã hội phải tham gia vào việc thực hiện các mục đích giáo dục pháp luật.*

Các nghiên cứu lý luận và thực tiễn đã xác định và thừa nhận có hai loại chủ thể giáo dục pháp luật: chủ thể chuyên nghiệp và chủ thể không chuyên nghiệp với vị trí, nhiệm vụ, yêu cầu trình độ và kỹ năng giáo dục pháp luật khác nhau.

Chủ thể chuyên nghiệp giáo dục pháp luật là những người mà chức năng, nhiệm vụ chủ yếu, trực tiếp của họ là thực hiện các mục đích, nội dung giáo dục pháp luật (giảng viên luật, các báo cáo viên, tuyên truyền viên về pháp luật...).

Chủ thể không chuyên nghiệp giáo dục pháp luật là những người mà chức năng chính không phải là giáo dục pháp luật, nhưng một trong các nhiệm vụ của họ là thông qua hoạt động chuyên môn, nghiệp vụ để thực hiện mục đích giáo dục pháp luật (đại biểu Quốc hội, đại biểu Hội đồng nhân dân, cán bộ, công chức thuộc các cơ quan hành pháp, tư pháp...).

1.1.4.2. Khách thể (đối tượng) giáo dục pháp luật

Quá trình giáo dục pháp luật thực chất là quan hệ xã hội giữa một bên là người giáo dục (chủ thể) và một bên là người được giáo dục (khách thể hay đối tượng). Mỗi quan hệ này có sự tác động qua lại lẫn nhau giữa các bên tham gia trong mối quan hệ. Song chiều tác động chủ yếu vẫn là sự tác động, chi phối của người giáo dục (chủ thể). Sự tác động giáo dục là những hoạt động có ý thức, có định hướng, có kế hoạch, nhằm đạt tới những mục tiêu, mục đích nhất định (bao gồm mục đích nhận thức, mục đích cảm xúc, mục đích hành vi, thói quen xử sự theo pháp luật). Nói cách khác, chủ thể giáo dục pháp luật tác động lên khách thể (đối tượng) giáo dục với những mong muốn cụ thể là xây dựng được ý thức và những hành vi hợp pháp cho khách thể (đối tượng) giáo dục pháp luật.

Như vậy, khách thể (đối tượng) giáo dục pháp luật ở đây không chỉ là cá nhân, những nhóm cộng đồng xã hội mà còn bao hàm cả những yếu tố bên trong của họ như nhận thức, tình cảm, cảm xúc, hành vi cụ thể của họ phù hợp với pháp luật.

Từ phân tích trên cho thấy, khách thể của giáo dục pháp luật cũng giống như khách thể của giáo dục nói chung, nó mang tính đồng nhất với đối tượng giáo dục pháp luật. Vậy khách thể của giáo dục pháp luật được hiểu là những cá nhân, nhóm cộng đồng xã hội cùng với ý thức và hành vi pháp luật của họ.

1.1.5. Mối quan hệ giữa giáo dục pháp luật với giáo dục chính trị tư tưởng, giáo dục đạo đức và các dạng giáo dục khác

Giáo dục pháp luật tuy có những nét đặc thù riêng, nhưng phải được đặt trong mối quan hệ chung được coi như một dạng giáo dục trong hệ thống giáo dục. Giáo dục pháp luật khi đặt trong tổng thể của hệ thống giáo dục thì giáo dục pháp luật có mối quan hệ khá mật thiết với các dạng giáo dục khác như: giáo dục chính trị, đạo đức, lao động, kinh tế...

Ngoài những dạng giáo dục có mối quan hệ mật thiết với giáo dục pháp luật như đã nêu trên, còn nhiều dạng giáo dục khác. Trong điều kiện đổi mới hiện nay, việc nghiên cứu mối quan hệ tổ hợp, đan xen giữa các dạng giáo dục có ý nghĩa lý luận và thực tiễn cấp bách. Việc giáo dục pháp luật chỉ có thể đạt được mục đích và hiệu quả trong mối quan hệ thống nhất, tổ hợp của cả hệ thống các hình thức giáo dục. Tất cả các dạng giáo dục phải được phối hợp và tiến hành thường xuyên trong mối quan hệ tác động qua lại lẫn nhau.

1.2. Giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính

1.2.1. Khái niệm cán bộ, công chức hành chính

1.2.1.1. Khái niệm cán bộ

Khoản 1 Điều 4 của Luật Cán bộ, công chức quy định cán bộ là công dân Việt Nam, được bầu cử, phê chuẩn, bổ nhiệm giữ chức vụ, chức danh theo nhiệm kỳ trong cơ quan của Đảng Cộng sản Việt Nam, Nhà nước, tổ chức chính trị - xã hội ở trung ương, ở cấp, ở cấp huyện, trong biên chế và hưởng lương từ ngân sách nhà nước.

1.2.1.2. Khái niệm công chức, công chức

Khái niệm công chức trong Luật Cán bộ, công chức thực tế bao hàm cả công chức làm việc trong các cơ quan nhà nước, các tổ chức chính trị, tổ chức chính trị - xã hội, công chức làm việc trong các cơ quan, đơn vị của quân đội nhân dân, công an nhân dân. Trong phạm vi nghiên cứu của đề tài, công chức hành chính hướng đến đối tượng công chức đang làm việc trong các cơ quan hành chính nhà nước ở các cấp chính quyền.

1.2.2. Đặc điểm, nội dung, hình thức, phương pháp giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính

1.2.2.1. Đặc điểm của giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính

Giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính cũng có những đặc điểm riêng xuất phát từ những nét đặc thù về vị trí công tác, tiêu chuẩn chuyên môn và chức năng của họ.

Thứ nhất: Giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính có sự khác biệt với cán bộ, công chức ở các cơ quan quyền lực nhà nước, các tổ chức chính trị - xã hội.

Thứ hai: Nội dung giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính có tính đặc thù riêng so với các nhóm đối tượng cán bộ, công chức khác.

Thứ ba: Giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức đòi hỏi tính chuyên ngành, chuyên nghiệp cao cả trên phương diện chủ thể giáo dục pháp luật và nội dung giáo dục pháp luật.

Thứ tư: Giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức đòi hỏi phải có sự lựa chọn, phân loại cụ thể, hợp lý về đối tượng tiếp nhận giáo dục pháp luật.

Thứ năm: Giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính đòi hỏi phải sử dụng phương pháp và hình thức tổ chức giáo dục phù hợp.

Thứ sáu: Giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức phải luôn gắn bó mật thiết với giáo dục chính trị, tư tưởng, đạo đức.

Thứ bảy: Giáo dục pháp luật cho cán bộ công chức là giáo dục cho các chủ thể thực hiện giáo dục pháp luật cho đối tượng khác.

1.2.2.2. Nội dung giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính

Căn cứ vào đối tượng cán bộ, công chức mà xây dựng nội dung giáo dục pháp luật phù hợp, có thể phân làm hai nhóm lớn như sau:

Thứ nhất: Đối với cán bộ, công chức nói chung, nội dung giáo dục pháp luật bao gồm:

- Những kiến thức cơ bản về nhà nước và pháp luật, tổ chức bộ máy nhà nước, thực thi pháp luật, cơ chế bảo vệ các quyền và lợi ích hợp pháp của công dân;
- Các quyền và nghĩa vụ pháp lý cơ bản của công dân do Hiến pháp và một số đạo luật quy định;
- Các thủ tục, trình tự pháp lý để bảo vệ các quyền, lợi ích hợp pháp và thực hiện các nghĩa vụ của công dân;
- Hệ thống những khái niệm cơ bản của khoa học pháp lý thường gặp trong thực tiễn;
- Một số pháp luật thực định liên quan đến hoạt động của cán bộ, công chức như: các bộ luật, các đạo luật quan trọng, có phạm vi điều chỉnh rộng, liên quan trực tiếp đến đời sống xã hội như: Bộ luật Hình sự, Bộ luật Dân sự, Luật Đất đai, Luật Khiếu nại, tố cáo, Luật Hôn nhân và gia đình...

Thứ hai: Đối với cán bộ, công chức chuyên ngành pháp luật, nội dung giáo dục pháp luật bao gồm:

- Những quan điểm, những học thuyết về nhà nước và pháp luật trong lịch sử và hiện tại;

- Hệ thống pháp luật quốc gia và quốc tế;
- Cung cấp, giải thích các quy phạm pháp luật cụ thể, về những hậu quả pháp lý do việc chấp hành hay vi phạm các quy phạm pháp luật đó, hướng dẫn hành vi xử sự cụ thể;
- Cập nhật những thông tin pháp luật;
- Những quan điểm, đường lối, chính sách của Đảng và Nhà nước về pháp luật.

1.2.2.3. Hình thức giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức

Căn cứ vào mục tiêu, nội dung, chủ thể, khách thể (đối tượng) của giáo dục pháp luật, có thể chia hình thức giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức làm ba loại:

Thứ nhất: Hình thức quan trọng và cơ bản nhất trong giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính là đào tạo, bồi dưỡng ngắn hạn và dài hạn về kiến thức pháp luật ở các trường, các cơ sở đào tạo

Thứ hai: Hình thức giáo dục pháp luật mang tính phổ biến, tuyên truyền của giáo dục chính trị tư tưởng.

Thứ ba: Hình thức giáo dục pháp luật chuyên biệt đối với các hoạt động chuyên ngành pháp luật.

Trong công tác giáo dục pháp luật nói chung, giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức nói riêng, cần phải kết hợp các hình thức giáo dục khác nhau nhằm phát huy tối đa mặt tích cực và bù đắp những hạn chế của từng loại hình để đạt được kết quả tối ưu.

1.2.2.4. Phương pháp giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính

Phương pháp giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính là hệ thống các cách thức để tiến hành hoạt động giáo dục pháp luật cho những người đã trưởng thành, đang có vị trí nhất định trong xã hội. Đó là cách thức, biện pháp giúp cán bộ, công chức tiếp cận thông tin pháp luật, cách giải thích làm rõ các tư tưởng chính trị pháp lý, các nguyên tắc, các quy phạm pháp luật...

Ngoài phương pháp sư phạm, chủ thể giáo dục pháp luật cần sử dụng nhiều phương pháp khác như: phương pháp tư duy logic, tâm lý, thực hành, giải quyết tình huống... Một nguyên tắc chung nhất khi sử dụng các phương pháp giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức đó là kết hợp lý luận với thực tiễn thi hành pháp luật (thông qua việc xử lý tình huống).

1.2.3. Sự cần thiết của giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính

Giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính ở nước ta trong giai đoạn hiện nay là một trong những việc làm có ý nghĩa đặc biệt quan trọng nhằm tăng cường pháp chế xã hội chủ nghĩa. giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính góp phần làm hình thành ở họ ý thức tôn trọng và tuân thủ pháp luật, phát huy vai trò, hiệu lực của pháp luật trong công cuộc xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam. Từ đó, chúng ta có thể khẳng định rằng, giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính là yêu cầu khách quan và là đòi hỏi cấp bách.

1.3. Các nhân tố tác động đến hoạt động giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính

Thực tế, công tác giáo dục pháp luật chịu sự tác động của nhiều nhân tố khác nhau. Bên cạnh những yếu tố nội tại tác động trực tiếp đến hoạt động giáo dục pháp luật là nội dung, hình thức, phương pháp giáo dục pháp luật thì công tác này còn chịu sự tác động của các nhân tố khác ở mức độ khác nhau. Bao gồm các nhân tố sau:

1.3.1. Chính sách và pháp luật của Đảng và Nhà nước

1.3.2. Nhận thức về tầm quan trọng của giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức

1.3.3. Trình độ học vấn của đội ngũ cán bộ, công chức hành chính

1.3.4. Mức độ hoàn thiện của hệ thống pháp luật

1.3.5. Điều kiện làm việc của cán bộ, công chức

1.3.6. Trình độ dân trí

1.3.7. Chương trình đào tạo, bồi dưỡng kiến thức pháp luật

1.4. Tiêu chí đánh giá chất lượng giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính

1.4.1. Chất lượng đội ngũ làm công tác giáo dục pháp luật

Chất lượng đội ngũ làm công tác giáo dục pháp luật có liên quan trực tiếp đến chất lượng, hiệu quả của công tác này. Đội ngũ giáo dục pháp luật được đề cập ở đây bao gồm các báo cáo viên giáo dục, phổ biến pháp luật, đội ngũ giáo viên đào tạo, bồi dưỡng pháp luật ở các cơ sở đào tạo. Công tác giáo dục pháp luật muốn có hiệu quả thì trước hết đội ngũ làm công tác giáo dục pháp luật phải thực sự có chất lượng, có sự am hiểu, cập nhật các văn bản quy phạm pháp luật, có kiến thức thực tiễn, giúp giải đáp được những vấn đề phát sinh trong thực tiễn áp dụng pháp luật cho cán bộ, công chức.

1.4.2. Chất lượng nội dung, chương trình đào tạo, bồi dưỡng pháp luật

Chất lượng nội dung chương trình đào tạo, bồi dưỡng pháp luật cho cán bộ, công chức là một vấn đề lớn cần quan tâm trong công tác này. Nội dung chương trình, giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính phải phù hợp với đặc điểm của đối tượng này. Nội dung, chương trình có mục tiêu cụ thể, góp phần nâng cao kiến thức và năng lực áp dụng pháp luật của cán bộ, công chức hành chính. Mặt khác, nội dung, chương trình cần có sự phân loại đối với các đối tượng cán bộ, công chức hành chính ở các cấp chính quyền, giúp cho hoạt động đào tạo, bồi dưỡng có trọng tâm, bảo đảm hiệu quả trong giáo dục pháp luật.

1.4.3. Chất lượng công việc của cán bộ, công chức trong quá trình áp dụng pháp luật

Chất lượng giáo dục pháp luật được thể hiện cụ thể qua năng lực áp dụng pháp luật của cán bộ, công chức hành chính. Hoạt động giáo dục pháp luật cần giúp cho cán bộ, công chức chủ động hơn trong việc áp dụng pháp luật, áp dụng đúng các quy định của pháp luật vào thực tiễn công việc của mình. Chính vì vậy, công tác giáo dục pháp luật cần lấy điều này vừa là mục tiêu vừa là tiêu chí để đánh giá hiệu quả. Chất lượng của giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức được thể hiện ở chất lượng hoạt động của cán bộ, công chức, ở trình độ, kỹ năng áp dụng pháp luật, ở sự chấp hành pháp luật trong và ngoài hoạt động công vụ của họ.

Chương 2

THỰC TRẠNG GIÁO DỤC PHÁP LUẬT CHO CÁN BỘ, CÔNG CHỨC HÀNH CHÍNH TRONG CÁC CƠ QUAN HÀNH CHÍNH Ở THÀNH PHỐ HÀ NỘI HIỆN NAY

2.1. Khái quát về giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức ở thành phố Hà Nội

2.1.1. Thực trạng về công tác giáo dục pháp luật ở thành phố Hà Nội trong thời gian qua

2.1.1.1. Về lãnh đạo, chỉ đạo công tác giáo dục pháp luật

Quán triệt Nghị quyết của Đảng và sự chỉ đạo của Chính phủ về công tác phổ biến pháp luật, Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội đã ban hành các văn bản

về giáo dục, phổ biến pháp luật: Quyết định số 36/2003/QĐ-UB ngày 27/02/2003 về Chương trình Phổ biến pháp luật trên địa bàn thành phố Hà Nội từ năm 2003 đến năm 2007. Quyết định số 1493/QĐ-UBND ngày 21/10/2008 của UBND thành phố về việc phê duyệt Chương trình phổ biến, giáo dục pháp luật trên địa bàn thành phố Hà Nội từ năm 2008 đến năm 2012.

2.1.1.2. Trong kiện toàn tổ chức, bộ máy làm công tác tuyên truyền pháp luật

Ngay từ năm 1998, thành phố Hà Nội đã thành lập Hội đồng phối hợp công tác phổ biến giáo dục pháp luật gồm 8 ban: Ban phối hợp hoạt động trong các cơ quan nhà nước; ban phối hợp hoạt động trong các cơ quan Đảng; Ban phối hợp hoạt động trong các đoàn thể và nhân dân; Ban phối hợp hoạt động trong các trường học; Ban phối hợp hoạt động trong lực lượng vũ trang; Ban phối hợp hoạt động trên các phương tiện thông tin đại chúng và ban thư ký Hội đồng. Hiện nay, Hội đồng phối hợp công tác phổ biến pháp luật của thành phố có 18 thành viên, do đồng chí Phó Chủ tịch Ủy ban nhân dân thành phố là Chủ tịch Hội đồng.

Tất cả các quận, huyện, thị xã đến các xã, phường, thị trấn của Hà Nội đều thành lập Hội đồng phối hợp công tác phổ biến pháp luật do đồng chí Chủ tịch hoặc Phó Chủ tịch Ủy ban nhân dân kiêm nhiệm chức danh Chủ tịch, cơ quan Tư pháp làm thường trực Hội đồng.

2.1.1.3. Trong công tác giáo dục, đào tạo đội ngũ cán bộ tuyên truyền pháp luật từ thành phố đến cơ sở

Từ năm 2003 đến nay, Hội đồng phối hợp công tác phổ biến pháp luật của thành phố và cấp quận, huyện, thị đã tổ chức trên 400 lớp tập huấn nghiệp vụ, kỹ năng phổ biến giáo dục pháp luật và các văn bản pháp luật mới của Trung ương mới ban hành đến các báo cáo viên để giúp họ hoàn thành tốt nhiệm vụ phổ biến giáo dục pháp luật cho cán bộ và nhân dân Thủ đô. Việc xây dựng và củng cố đội ngũ tuyên truyền viên pháp luật tại cơ sở được các quận, huyện, thị, xã, phường quan tâm. Đến đầu năm 2008 thành phố có 1.574 tuyên truyền viên pháp luật. Đây là đội ngũ gồm những cán bộ ở cơ sở, nhiệt tình công tác, am hiểu pháp luật, có khả năng tiếp cận với mọi đối tượng, thông qua nhiều kênh, nhiều hình thức, góp phần tích cực trong việc đưa pháp luật vào cuộc sống.

2.1.2. Những kết quả của công tác giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính ở thành phố Hà Nội

Trong những năm gần đây, công tác giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức ở thành phố Hà Nội có những chuyển biến đáng kể và đã đạt được những thành quả nhất định, trên các mặt sau:

2.1.2.1. Phổ biến pháp luật thông qua hội nghị, hội thảo, tọa đàm, nói chuyện chuyên đề

2.1.2.2. Phổ biến thông qua các phương tiện thông tin đại chúng

2.1.2.3. Hoạt động phổ biến pháp luật thông qua các cuộc thi, hội thi tìm hiểu pháp luật

2.1.2.4. Hoạt động phổ biến pháp luật thông qua các tài liệu, sách báo, khai thác tủ sách pháp luật

2.1.2.5. Hoạt động phổ biến giáo dục pháp luật thông qua việc khai thác tủ sách pháp luật

2.1.2.6. Đào tạo, bồi dưỡng pháp luật ở nhà trường

Bảng 2.1: Kết quả đào tạo, bồi dưỡng pháp luật cho cán bộ, công chức ở thành phố Hà Nội trong những năm qua (2004 - 2009)

Loại hình	Số lượng (người)
* Đào tạo	
- Trên đại học	307
- Cử nhân luật	1020
- Cử nhân hành chính	416
- Trung cấp luật	865
- Trung cấp quản lý nhà nước	820
Cộng:	3428
* Bồi dưỡng	
- Cao - trung cấp	618
- Chuyên viên chính	898
- Chuyên viên	1211
- Chính quyền cơ sở	4124
Cộng:	3827
Tổng cộng:	6851

Nguồn: Tổng hợp từ báo cáo của Ban Tổ chức Thành ủy và Sở Nội vụ thành phố Hà Nội 2009.

Bảng 2.2: Kết quả đào tạo, bồi dưỡng các lĩnh vực khác có nội dung pháp luật cho cán bộ, công chức ở thành phố Hà Nội trong những năm qua (2004 - 2009)

Loại hình	Số lượng (người)
* Đào tạo	
- Cử nhân chính trị	306
- Cao cấp chính trị	845
- Trung học chính trị	4.836
- Trung cấp thanh vận	388
- Trung cấp phụ vận	290
Cộng:	6.665
* Bồi dưỡng	
- Các loại	10.434
Tổng cộng:	17.099

Nguồn: Tổng hợp từ báo cáo của Ban Tổ chức Thành ủy và Sở Nội vụ thành phố Hà Nội 2009.

2.2. Những ưu điểm và các mặt hạn chế trong công tác giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính ở thành phố Hà Nội trong thời gian qua

2.2.1. Những ưu điểm

Công tác giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức ở thành phố Hà Nội trong những năm qua đã đạt được một số kết quả nhất định, nhất là hình thức đào tạo, bồi dưỡng pháp luật cho cán bộ, công chức.

Trình độ về nhà nước - pháp luật của cán bộ, công chức được nâng lên rõ rệt. Tính đến đầu năm 2010 thành phố Hà Nội đã có hơn 6.000 cán bộ, công chức có trình độ từ trung cấp đến thạc sĩ chuyên ngành Nhà nước - pháp luật. Điều này cho thấy sự quan tâm trong công tác lãnh đạo, chỉ đạo đối với hoạt động giáo dục pháp luật.

Các hình thức giáo dục pháp luật khác cũng được đẩy mạnh, nhất là sau khi có Quyết định 03/1998/QĐ-TTg và Chỉ thị 02/1998/CT-TTg của Thủ tướng Chính phủ ngày 07/01/1998. Sau hai văn bản này thành phố Hà Nội đã có một hệ thống Hội đồng giáo dục pháp luật từ thành phố đến xã, phường, thị trấn. Tiểu ban giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức trong các Hội đồng giáo dục pháp luật của thành phố, quận, huyện đã có nhiều hoạt động tích cực. Hàng chục cuộc tập huấn, phổ biến pháp luật cho hàng nghìn cán bộ, công chức được tổ chức thực hiện trong thời gian qua, nhất là khối cán bộ, công chức các sở, ban, ngành ở thành phố và khối cán bộ, công chức hành chính các quận, huyện, thị xã và cán bộ chủ chốt của xã, phường, thị trấn.

Việc thành lập "Tủ sách pháp luật" ở các cơ quan, đơn vị và xã, phường, thị trấn đã góp phần tích cực vào việc giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức. Hiện nay, tất cả 577 xã, phường, thị trấn đều đã xây dựng tủ sách pháp luật, nhiều xã, phường, thị trấn đã phát huy tốt tủ sách pháp luật.

2.2.2. Những hạn chế trong công tác giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính

- Ở một số cơ quan, đơn vị chưa quan tâm đến việc nâng cao kiến thức pháp luật cho cán bộ, công chức trong cơ quan mình.

- Công tác quy hoạch cán bộ chưa gắn với kế hoạch đào tạo, bồi dưỡng, nâng cao trình độ về pháp luật cho từng loại cán bộ, công chức ở từng cấp, từng ngành.

- Việc đào tạo tại chức về nhà nước - pháp luật quá nhiều: 6 lớp đại học luật, 6 lớp đại học hành chính, 8 lớp trung cấp luật, 7 lớp trung cấp quản lý nhà nước.

- Trình độ học vấn của cán bộ, công chức còn thấp, nhất là cán bộ xã, dẫn đến việc tiếp thu kiến thức pháp luật gặp nhiều khó khăn, một số cán bộ học xong khóa học là gần như quên hết.

- Cơ sở vật chất của cấp cơ sở còn quá kém, nhiều trụ sở xã còn chưa bảo đảm, phòng làm việc chật chội; hồ sơ, tài liệu không được lưu giữ, bảo quản, ảnh hưởng không nhỏ đến tra tìm và giải quyết công việc theo pháp luật;

- Hoạt động giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức phụ thuộc vào kinh phí, nhưng hầu như năm nào ngân sách cũng thiếu hụt, làm hạn chế nhiều đến kế hoạch công tác hàng năm, nhất là vào cuối năm;

- Đội ngũ làm công tác tuyên truyền, giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức ở thành phố Hà Nội còn nhiều hạn chế. Các cơ sở đào tạo và đội ngũ cán bộ chuyên trách số lượng ít, chất lượng không cao, trang thiết bị thiếu thốn, lạc hậu.

2.2.3. Nguyên nhân của những hạn chế trong công tác giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính ở thành phố Hà Nội

2.2.3.1. Nguyên nhân ưu điểm

Nguyên nhân có tính quyết định để công tác giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức ở thành phố Hà Nội đạt được những kết quả khả quan trong những năm qua trước hết là nhờ có sự quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo và tổ chức thực hiện của Thành ủy và Ủy ban nhân dân thành phố. Những năm qua, hàng năm Thành ủy và Ủy ban nhân dân thành phố lãnh đạo các cơ quan chức năng xây dựng kế hoạch đào tạo, bồi dưỡng

giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức. Nhờ vậy, công tác giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức được thực hiện một cách chủ động, thường xuyên, có chất lượng.

2.2.4.2. Nguyên nhân hạn chế, khuyết điểm

- Ở một số sở, ban, ngành và địa phương chưa nhận thức đầy đủ về vai trò, vị trí của công tác giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức trong quản lý nhà nước và quản lý xã hội, vì vậy, chưa có sự quan tâm đúng mức đến công tác đào tạo, bồi dưỡng, giáo dục pháp luật cho đội ngũ này.

- Đội ngũ cán bộ, công chức làm công tác giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức (chủ thể giáo dục pháp luật) ở thành phố Hà Nội còn rất mỏng, vừa thiếu, vừa yếu nhất là ở địa bàn tỉnh Hà Tây cũ.

- Nguồn tài liệu cung cấp cho đội ngũ cán bộ, công chức làm công tác giáo dục pháp luật cũng như cho cán bộ, công chức tự nghiên cứu nâng cao nhận thức về pháp luật còn rất hạn chế, chủ yếu là văn bản pháp luật, chưa có nguồn tài liệu nghiên cứu chuyên sâu cho từng đối tượng cán bộ, công chức.

- Chính sách pháp luật và hệ thống pháp luật nước ta đang trong quá trình phát triển và hoàn thiện. Hàng năm ở nước ta có đến hàng chục đạo luật mới và hàng trăm văn bản quy phạm pháp luật dưới luật được ban hành nên việc tuyên truyền giáo dục pháp luật chưa thể đáp ứng kịp thời cho cán bộ, công chức.

- Một nguyên nhân dẫn đến hạn chế trong công tác giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức là tất cả mọi việc đều phó thác cho các cơ quan chức năng lo liệu, thiếu sự phối hợp đồng bộ của các sở, ban, ngành, chưa tạo thành một phong trào, một hoạt động sâu rộng.

Chương 3

PHƯƠNG HƯỚNG VÀ GIẢI PHÁP TĂNG CƯỜNG GIÁO DỤC PHÁP LUẬT CHO CÁN BỘ, CÔNG CHỨC HÀNH CHÍNH Ở THÀNH PHỐ HÀ NỘI

3.1. Quan điểm của Đảng và Nhà nước về tăng cường giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính

Giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức là một bộ phận quan trọng trong công tác cán bộ của Đảng và Nhà nước, được thể hiện rõ qua các văn bản sau:

Nghị quyết số 08-NQ/TW ngày 2-6-2002 của Bộ Chính trị về một số nhiệm vụ trọng tâm công tác tư pháp trong thời gian tới; Chỉ thị số 32-CT/TW ngày 9-12-2003 của Ban Bí thư về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng trong công tác phổ biến, giáo dục pháp luật, nâng cao ý thức chấp hành pháp luật của cán bộ, nhân dân; Chỉ thị số 02/1998/CT-TTg ngày 7-1-1998 của Thủ tướng Chính phủ về việc tăng cường công tác phổ biến, giáo dục pháp luật trong giai đoạn hiện nay; Nghị quyết số 48-NQ/TW ngày 24-5-2005 của Bộ Chính trị về Chiến lược xây dựng và hoàn thiện hệ thống pháp luật Việt Nam đến năm 2010, định hướng đến năm 2020...

3.2. Tính tất yếu khách quan của việc nâng cao hiệu quả công tác giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính trên địa bàn thành phố Hà Nội

3.2.1. Bối cảnh kinh tế - xã hội của Hà Nội trong điều kiện hiện nay và yêu cầu giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính

Với vai trò, vị trí đặc biệt quan trọng của mình, yêu cầu đối với cán bộ, công chức chính quyền thành phố Hà Nội cũng cao hơn so với các tỉnh, thành khác trong cả nước. Trên địa bàn thành phố không chỉ là công dân, tổ chức trong nước còn có nhiều bạn bè quốc tế, các nhà đầu tư. Quá trình giải quyết công việc của người dân là quá trình áp dụng các văn bản quy phạm pháp luật, liên quan trực tiếp đến quyền lợi, nghĩa vụ của tổ chức, công dân. Thiếu kiến thức về pháp luật sẽ dẫn đến giải quyết công việc của tổ chức, công dân không đúng quy định pháp luật, dẫn đến ảnh hưởng đến uy tín của chính quyền không chỉ trong mắt người dân mà cả bạn bè quốc tế.

Năng lực, kiến thức pháp luật của cán bộ, công chức bảo đảm sẽ giúp nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước, góp phần vào việc thực hiện các mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội. Các quyết định giải quyết đúng pháp luật, kịp thời sẽ đem đến những cơ hội phát triển của thủ đô, tạo ra môi trường kinh doanh tốt.

3.2.2. Thực tiễn công tác giáo dục pháp luật còn nhiều bất cập

Bên những mặt đã đạt được thì công tác này vẫn còn nhiều hạn chế. Các hình thức phổ biến giáo dục pháp luật đang còn nhiều bất cập trong bối cảnh đội ngũ báo cáo viên vẫn còn thiếu cả về số lượng và chất lượng. Vấn đề đào tạo, bồi dưỡng pháp luật ngắn hạn và dài hạn cũng còn những hạn chế trong những hạn chế chung của công tác đào tạo, bồi dưỡng cho cán bộ, công chức. Nội dung, chương trình giáo dục pháp luật chưa có tính phân loại đối tượng, chưa hoàn toàn xuất phát từ nhu cầu thực tiễn công việc của cán bộ, công chức hành chính...

3.3. Các giải pháp đổi mới, nâng cao hiệu quả giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính thành phố Hà Nội

Trên cơ sở phương hướng, nhiệm vụ về công tác phổ biến pháp luật trên địa bàn thành phố Hà Nội giai đoạn 2009-2012 và những năm tiếp theo; tác giả luận văn đề xuất các giải pháp đổi mới, nâng cao hiệu quả giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính thành phố Hà Nội:

3.3.1. Đổi mới nội dung giáo dục pháp luật theo hướng phân rõ đối tượng giáo dục pháp luật

3.3.2. Giáo dục pháp luật hướng đến nâng cao kỹ năng phục vụ của cán bộ, công chức hành chính

3.3.3. Kết hợp với giáo dục pháp luật với giáo dục, bồi dưỡng về phẩm chất chính trị, đạo đức, lối sống

3.3.4. Hoàn thiện hệ thống pháp luật và quy định trách nhiệm cán bộ, công chức phải thường xuyên cập nhật pháp luật

3.3.5. Quan tâm đến đời sống cán bộ, công chức hành chính

3.3.6. Công tác giáo dục pháp luật cần xuất phát đặc thù của cán bộ, công chức Hà Nội với các khu vực khác

3.3.7. Xây dựng hệ thống thông tin pháp luật, tạo điều kiện để cán bộ, công chức tiếp cận với pháp luật một cách kịp thời, chính xác

3.3.8. Nâng cao hiệu quả hình thức giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức thông qua các phương tiện thông tin đại chúng và phối hợp chặt chẽ giữa các cơ quan tham gia giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức

3.3.9. Đảm bảo sự lãnh đạo, chỉ đạo thống nhất công tác giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính

3.3.10. Tăng cường công tác kiểm tra, giám sát và xử lý nghiêm những vi phạm kỷ luật, pháp luật

3.3.11. Bảo đảm kinh phí trong công tác phổ biến pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính trên địa bàn

Đề hoạt động phổ biến pháp luật trên địa bàn thành phố Hà Nội đạt được kết quả đã đề ra, các cấp các ngành hữu quan cần quan tâm giải quyết một số kiến nghị sau đây:

- Đề nghị Bộ Tư pháp sớm có ý kiến trình Chính phủ và Ủy ban Thường vụ Quốc hội xem xét xây dựng Luật về phổ biến giáo dục pháp luật làm cơ sở pháp lý lâu dài cho hoạt động phổ biến pháp luật;

- Đề nghị Bộ Tư pháp tăng cường phối hợp với các Bộ, Ngành, Đoàn thể của Trung ương, đặc biệt là Bộ Tài chính, Bộ Nội vụ, Bộ văn hóa thể thao và du lịch, Bộ Giáo dục và Đào tạo, Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam để thống nhất hướng dẫn cho các địa phương về kinh phí phục vụ công tác hòa giải ở cơ sở; tăng cường cán bộ làm công tác tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật; có chế độ trách nhiệm cho thành viên Hội đồng phối hợp công tác phổ biến giáo dục pháp luật các cấp, hòa giải viên và người quản lý khai thác Tủ sách pháp luật ở cơ sở.

- Đề nghị Bộ Tư pháp thường xuyên tổ chức tập huấn bồi dưỡng nghiệp vụ về công tác phổ biến giáo dục pháp luật, công tác hòa giải và quản lý khai thác Tủ sách pháp luật cho các địa phương.

KẾT LUẬN

Trong định hướng xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước, giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính có vai trò đặc biệt quan trọng. Luận văn đã luận giải những vấn đề lý luận cơ bản về giáo dục pháp luật, chỉ ra được vai trò của giáo dục pháp luật đối với cán bộ, công chức hành chính. Trên cơ sở hệ thống lý luận này, luận văn đi đến những phân tích đánh giá về công tác giáo dục pháp luật. Có thể nói trong những năm qua, công tác giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức thành phố Hà Nội đã đạt được những kết quả tích cực, góp phần nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ, công chức. Tuy nhiên, công tác giáo dục pháp luật vẫn còn những hạn chế nhất định, chưa đồng đều giữa các địa phương trong thành phố. Điều này đặt ra cần có những giải pháp đồng bộ, cụ thể cho công tác này.

Quá trình nghiên cứu và hoàn tất luận văn, tác giả đã cố gắng làm sáng tỏ những vấn đề cơ bản về lý luận giáo dục pháp luật. Luận văn cũng đã đề cập nhiều vấn đề liên quan đến thực tiễn về hoạt động giáo dục pháp luật nói chung và giáo dục pháp luật trên địa bàn Hà Nội. Kết quả nghiên cứu của luận văn là cơ sở để tác giả đưa ra những kết luận sau đây:

1. Giáo dục pháp luật là một hoạt động có định hướng, có tổ chức, có chủ định của chủ thể, tác động lên đối tượng được giáo dục nhằm hình thành ở họ những tri thức pháp luật, tính cách và hành vi phù hợp với yêu cầu của pháp luật. Giáo dục pháp luật có mối quan hệ chặt chẽ với giáo dục chính trị, giáo dục đạo

đức... vì vậy, việc giáo dục pháp luật sẽ đạt kết quả tốt hơn trong sự phối hợp đồng bộ giữa giáo dục pháp luật với giáo dục các lĩnh vực khác.

2. Cán bộ, công chức là lực lượng chủ yếu có nhiệm vụ tổ chức thực hiện pháp luật, đảm bảo việc đưa pháp luật vào cuộc sống. Nếu cán bộ, công chức hiểu biết pháp luật tốt, có ý thức tôn trọng và bảo vệ pháp luật thì hoạt động quản lý nhà nước, quản lý xã hội sẽ đạt hiệu quả cao. Ngược lại, nếu cán bộ, công chức mà ý thức pháp luật kém, có hành vi vi phạm pháp luật sẽ có tác động xấu đến xã hội, nên việc gương mẫu chấp hành pháp luật, sống và làm việc theo pháp luật của cán bộ, công chức phải được đặt lên hàng đầu. Hơn nữa, ý thức pháp luật của cán bộ, công chức có vai trò quan trọng trong việc xây dựng nhà nước pháp quyền, dân chủ hóa đời sống xã hội, duy trì trật tự, kỷ cương trong quản lý nhà nước và xã hội. Vì vậy, phổ biến pháp luật cho cán bộ, công chức là việc làm hết sức cần thiết.

3. Trong hoạt động giáo dục pháp luật có nhiều hình thức. Mỗi hình thức có những thuận lợi và hạn chế riêng. Cần nhận thức rõ thế mạnh của từng loại hình để có biện pháp củng cố, xây dựng các cơ sở này. Hội nghị, hội thảo, phát thanh truyền hình, báo chí,... cũng là những hình thức giáo dục pháp luật được đồng bào cán bộ công chức quan tâm. Để hoạt động giáo dục pháp luật có kết quả tốt, cần vận dụng hợp lý các hình thức và khai thác tối đa lợi thế của từng loại hình.

4. Hiệu quả của hoạt động giáo dục pháp luật trên địa bàn thành phố Hà Nội là hiệu quả của sự lãnh đạo và chỉ đạo thống nhất của các cấp ủy và chính quyền địa phương, trước hết là Thành ủy và Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội; hiệu quả của sự phối hợp chặt chẽ giữa các cơ quan chức năng, các cơ sở đào tạo, bồi dưỡng giáo dục pháp luật của thành phố. Hiệu quả của công tác giáo dục pháp luật còn là sự phối hợp, sự áp dụng, sự vận dụng một cách linh hoạt, sáng tạo, hợp lý các giải pháp đã nêu trong luận văn của các chủ thể giáo dục pháp luật trên địa bàn thành phố Hà Nội.

Để nâng cao hiệu quả công tác giáo dục pháp luật cần phải nâng cao nhận thức của cán bộ, công chức về sự cần thiết của giáo dục pháp luật, tăng cường sự chỉ đạo, lãnh đạo của Thành ủy và Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội và nỗ lực chung của các cấp chính quyền. Những giải pháp được nêu ra trong luận văn là những gợi mở về định hướng nâng cao hiệu quả công tác giáo dục pháp luật cho cán bộ, công chức hành chính ở thành phố Hà Nội, để thực sự góp phần nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ, công chức của thủ đô.